

SÖZLÜ EDEBİYAT ÜRÜNLERİNE AİT YAZMALARIN OKUNMA SORUNLARI VE DEDE KORKUT ÖRNEĞİ

Sadettin ÖZÇELİK*

Özet:

Tarihî metinleri okumak bir bakıma arkeolojik kazı yapmaya benzer. Araştırmacının işi, metnin ait olduğu dönemle ilgili dilin bilinmezlerini satır aralarından anlayarak ve ayıklayarak çözmek, ortaya çıkarmaktır. Çünkü dil zamanın akışıyla birlikte kullandığı birtakım kelimeleri, deyimleri, söz kalıplarını geçmişte bırakıp bunların yerine yenilerini kullanarak yoluna devam eder. Böylece dilin eskiden kullandığı kelimeler, deyimler, söz kalıplarının bir kısmı yazılı metinlerde kalır. Artık biz dilin yeni şekillerini kullandığımız ve bildiğimiz için dilin tarihî dönemde kullandığı şekillerin bazıları bize yabancıdır. Geçen zaman dilin eski şekilleri ile aramızda perdeler çekmiş, duvarlar örmüştür. İşte dilin dönemleri arasında oluşan bu duvarların kalkması, perdelerin aralanması için belirli yöntemlerin kullanılması gerekir. Ancak yöntemlerin iyi belirlenmesi için de eldeki yazmaların hikâyesini, günümüze hangi şartlarda ulaştığını ve bu tür yazmalarda karşılaşılabilecek sorunların örneklerini bilmek gerekiyor. İşte bu makalede Dede Korkut'un Dresden nüshasından tespit edilmiş olan söz konusu örnekler sunulmaktadır.

***Anahtar sözcükler:** Dede Korkut, sözlü edebiyat metinleri, metin okuma sorunları ve örnekleri.*

Reading Problems of Manuscripts Related to Oral Literature Products and Samples of Dede Korkut

Abstract:

To read historical texts is in a way similar to the archaeological excavations. The researcher's task is to uncover and resolve the language unknowns of the text where the period, understanding and extracting from interlinear. Because language continu-

* Prof. Dr., Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı sozoelik@dicle.edu.tr

es on its path leaving the past a set of words, phrases, word patterns, using the new in their place. Thus, words, phrases, word patterns of the language used in the past remains in written text. For we use and know new forms of language, the forms of the language used in historical periods is foreign to us. Elapsed time pulls the curtain and knit walls old forms of language between us. To collapse these walls and to range these curtains consist of periods of language requires the use of specific methods. However, to determination methods well it is necessary to know the story of writing the present; it arrived today in what circumstances; samples of problems encountered in these kind manuscripts.

Key words: Dede Korkut, oral literature products, reading problems in manuscripts and examples.

Giriş

Yazma eserler, dil ve edebiyatımızın bilinen ilk veya en eski örneklerini günümüze taşıyan kültür hazineleridir. Dil, edebiyat tarihi ve ilgili oldukları başka bilimler açısından genel anlamda ilk veya en eski kaynak olmaları, yazma eserlerin önemini daha da artırıyor.

Bu durumda farklı bilimlere ilk kaynaklık eden, en eski bilgileri sunan yazmaların doğru okunması ve metinlerin doğru anlaşılmasının da çok önemli olduğu/olacağı açıktır. Çünkü gerek dil ve edebiyat araştırmaları ile gerekse başka bilimlerle uğraşan araştırmacıların, yazma eserler üzerinde yapılmış olan çalışmaları kaynak olarak kullanması kaçınılmazdır.

Kütüphanelerimizde farklı alanlarla ilgili birçok yazma eserin bulunduğunu biliyoruz. Bizim burada söz konusu etmek istediğimiz özellikle dil ve edebiyatı ilgilendiren yazma eserlerdir. Dil ve edebiyatla ilgili yazmaların bir kısmı telif eserlerdir, bir kısmı ise sözlü edebiyata ait ürünlerin yazıya geçirilmiş örnekleridir. Genel anlamda bütün yazma eserlerin okunma sorunlarının ortak tarafları olacağını söylemek elbette yanlış olmaz. Ayrıca biz araştırmacılar, yazmaları okuma işine giriştikten sonra -yazmaların taşıdıkları türlü özelliklere göre- daha ayrıntılı donanımlara sahip olmamız gerektiğini yaşayarak öğreniriz.

Örnek olarak manzum bir eseri okumak ile mensur bir eseri okumak arasında kolaylıklar veya zorluklar açısından önemli farklılıklar vardır. Aynı şekilde bir tıp metni ile dinî metin okumanın gerektirdiği donanımların ve kaynakların hem ortak hem de farklı yönleri olacağı açıktır.

Bütün bunların ötesinde metin okuma konusunda yaşadığımız güçlüklerin, sonuca ulaşmak için yaptığımız başarılı veya başarısız denemelerin aşama aşama yazılması, okuyucuya sunulması gerek araştırmacının kendisi için ge-

rekse başka araştırmacılar için tecrübelerin paylaşılması ve metot oluşturulması bakımından önemlidir.

Doktora ve doktora sonrası tıp metinleri üzerinde çalıştım. Çalıştığım tıp metinleri telif eserlerdi. Gözlemlerime göre söz konusu eserlerdeki yazım yanlışları hem çok az hem de açıklanabilecek türden basit yazım yanlışlarıydı. Nokta eksikliği, nokta fazlalığı veya benzer harflerin birbiri yerine yazılması gibi. Ancak Dede Korkut metninde bu basit ve hemen her metinde görülebilecek yazım yanlışlarının arttığını gördüm. Hatta metinde bu tip basit yanlışların yanı sıra fark edilmesi ve açıklanması son derece zor yanlışlar veya okunma sorunları bulunuyordu. Üstelik Dede Korkut'un en sorunlu ve üzerinde tartışılan kısımları da genellikle söz konusu yazım yanlışlarının olduğu yerlerdi.

Bu farklılığın sebebi üzerinde durmak gerektiğini düşünerek telif eserler üzerinde yapılmış olan bazı çalışmalara baktım. Söz konusu çalışmaların da yazım yanlışları bakımından üzerinde çalıştığım tıp metinlerinden çok farklı olmadığını gördüm. O hâlde “*Acaba bu durumun sebebi ne olabilir?*” sorusunun cevaplandırılması gerekir. Belki de konuyla ilgili şöyle bir açıklama yapmak mümkündür: Telif eserde görebileceğimiz yanlışlıklar/sorunlar ile sözlü eserde görebileceğimiz yanlışlıklar/sorunlar arasındaki en önemli fark aslında doğrudan eserle değil eserin sahibiyle ilgilidir.

Yazılı edebiyat ürünü olan eserlerin sahibi, yani yazarı bellidir; böyle bir yazma genel anlamda müstensih (=yazıcı) tarafından ve aslına sadık kalınarak çoğaltılıyordu. Ancak sözlü edebiyat ürünü olan bir eser ise anonimdir ve böyle bir eserin sahibi bir bakıma anlatıcı ozandır. Sözlü edebiyat ürünü olan eserlerin kanaatimce önemli bir kısmının okuma yazma bilen anlatıcı(lar) veya eserleri defalarca dinleyip ezberlemiş olan kişiler tarafından yazıya geçirilmiş olması muhtemeldir. Yani bu yazıcılar birer *anlatıcı-yazıcı* idi ve *anlatıcı-yazıcının* sözlü geleneğin böylesi anonim eserlerini kendi beğenisi, ezberi ve tercihleri doğrultusunda yazıya geçirmiş olması da gayet muhtemel ve sıradan bir işti. Anlatıcı ozan, anonim eseri yaşayarak ve kendini anlattığı eserin bir parçası gibi hissederek aktarır. O hâlde anlatıcı ozanın yazarken de metne müdahil olması mümkündür. Ayrıca *anlatıcı-yazıcının* yazma becerisi ve bir metni ne derecede doğru, özenli yazabileceği de tartışılabilir. Sözlü edebiyat ürünlerini icra eden anlatıcının anlattığı hikâyedeki olayları yaşamaması ve kendini olayın bir parçası gibi hissetmesi de metni özenle yazmayı olumsuz yönde etkileyebilir. Bu nedenle sözlü edebiyat ürünlerine ait yazmalarda telif eserlerde görülebilecek yazım yanlışlarının ötesinde son derece farklı ve açıklanması zor yanlışlar veya sorunlar bulunmasını yadırgamamak gerekir.

İşte bu düşünceler ışığında Dede Korkut'un Dresden nüshasında tespit ettiğim yazım yanlışlıklarını tasnif ederek sunmak, yanlışlıklarının çeşitliliğine dikkat çekerek düşüncelerimi pekiştirmek ve söz konusu örneklerin benzer

başka sözlü veya yazılı edebiyat ürünü eserlerin okunması konusunda yararlı olacağını düşündüğümü belirtmek istiyorum.

Bulunduğu tarihten bugüne Dede Korkut metninin okunması ve okuma problemleri üzerinde birçok çalışma yapılmıştır. Ancak Dede Korkut metninde hâlâ çözüme kavuşturulamamış okuma, anlamlandırma ve tercüme sorunları bulunmaktadır.

Dede Korkut metinleri, Dresden ve Vatikan olmak üzere iki nüshaya dayanmaktadır. Dresden nüshası harekesiz bir metin olup giriş bölümü ve on iki boy içermekte, Vatikan nüshası ise harekeli bir metin olup giriş bölümü ve altı boy içermektedir. İkisi de okunaklı olan bu nüshalarda boyların sırası ve yeri şöyledir:

Dede Korkut Boylarının Nüshalardaki Sırası ve Yeri				
Dresden / sıra, yer		Bölüm / Boy Adı	Vatikan / sıra, yer	
0	3a - 6b	Giriş	0	58b - 60a
1	6b - 19b	Boğaç Han	1	60a - 67b
2	19b - 35a	Kazanın Evi Yağmalandığı	3	84a - 91b
3	35a - 63a	Bamsı Beyrek	2	67b - 84a
4	63a - 79a	Oruz Tutsak Olduğu	4	91b - 100a
5	79a - 87a	Deli Dumrul		
6	87a - 102b	Kan Turalı		
7	102b - 108b	Yegenek	5	100a - 103b
8	108b - 119b	Depegöz		
9	119b -128b	Begil Oğlu Emren		
10	128b - 137b	Segrek		
11	137b - 147b	Kazan Tutsak Olduğu		
12	147b - 154a	Taş Oğuz, İç Oğuz Asi Olduğu	6	103b - 108a

Mevcut iki nüshanın dil özellikleri açısından durumu, metinde hem dil hem de tarih yönünden bir tabakalaşma olduğunu gösteriyor ki bu durum da söz konusu okuma sorunlarının çözümünü güçleştirmektedir. Ancak her şeye rağmen Dede Korkut metinlerinde şu özelliklerin dikkat çektiği söylenebilir:

- *Eskicil özellikler,
- *Eski Anadolu Türkçesi özellikleri,
- *Azerbaycan Türkçesi özellikleri,
- *Doğu ve Güneydoğu Anadolu ağız özellikleri.

Belirttiğim son özellik, Eski Anadolu Türkçesi içerisinde gelişen ve tarihî dönemden günümüze uzanan Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde konuşulan ağız veya ağızlardır. Söz konusu ağız özelliklerine “Notlar” bölümünün ilgili notlarında da dikkat çekilmiştir.

Şimdiye kadarki çalışmalarda, Dede Korkut metinlerinin sözlü geleneğe dayandığı belirtilmiş; ancak belirli sorunlar üzerinde durulurken bu durum unutulmuş ve Dede Korkut’a sadece telif bir esermiş gibi yaklaşmış olduğundan belirli sorunların çözülmesi gecikmiştir.

Dede Korkut’taki okunma sorunlarının farklı sebepleri vardır ve bunlar özetle şöyle sıralanabilir:

*Vatikan nüshasında gerek giriş bölümü gerekse *boylar* Dresden nüshasına göre daha kısadır. Eğer Vatikan nüshası da Dresden gibi 12 *boyu* içerse, bölümler aynı uzunlukta olsa veya eserin başka nüshası ya da nüshaları bulunsa belki de okunma sorunları büyük ölçüde daha rahat çözülebilecekti; hatta sadece Dresden nüshasının harekeli olması bile çok şeyi değiştirebilirdi. Ancak bütün bu ihtimaller gerçekleşse bile sorunların tamamen çözülebileceği söylenemez.

*Dresden nüshasının harekesiz olmasının yanında aşağıda verilmiş olan *Dresden Nüshasının Önemli Yazım Özellikleri* ve *Dresden Nüshasının Yazım Yanlışları* da sorunların çözümünün gecikmesi noktasında önemli bir sebep olarak gösterilebilir.

*Okunma sorunlarının bir başka sebebi Dede Korkut metnindeki ağız özellikleri, (Türkçeleştirilmiş) alınma kelimeler ve başka eserlerde tespit edilmemiş olup ilk defa karşılaşılan eskicil kelimelerdir.

*Okunma sorunlarının bir kısmı yazıcıdan kaynaklanmakla beraber bir kısmı anlatıcı ozan(lar)a dayanmaktadır. Çünkü Dede Korkut metinleri önce anlatıcı ozanların ezberlediği ve sözlü olarak icra ettiği metinler olduğuna göre kâğıda geçirildiğinde sözlü dil özelliklerinin yanında anlatıcı ozan(lar) ın yanlışları da yazıya geçmiş olmalıdır. Ayrıca bu metinler bir anlatıcı veya metni anlatıcı kadar iyi ezberlemiş kişi(ler) tarafından yazıya geçirilmiş veya çoğaltılmış olabilir. Bu noktanın dikkate alınması metnin bazı sorunlarının çözülmesi ve doğru anlaşılması bakımından önemlidir.

*Sonraki araştırmacıların önceki araştırmacılara ait okuma şekillerinin etkisinde kalmış olması çözümleri güçleştiren ve geciktiren bir başka sorun olarak gösterilebilir.

*Bir diğer okunma sorunu ise araştırmacıların okuyamadıkları veya anlamlandıramadıkları bazı kelimeleri -öncelikli olarak- yazıcının yanlış yazmış olma varsayımından hareketle çözmeye çalışmalarıdır.

*Araştırmacıların, okudukları veya anlamlandırdıkları bazı kelimeler için Dede Korkut metninden tanık bulunup bulunmadığını kontrol etmeyi unutmaları da bir sorun olarak sayılabilir.

*Araştırmacıların sorunları çözmeye çalışırken teklif ettikleri çözümün bağlama uygun olup olmadığını kontrol etmeyi unutmaları bir başka sebeptir.

*Metinde fazlalık görülerek okunmamış kelimeler vardır.

*Metinde doğru yazıldığı hâlde yanlış okunmuş kelimeler vardır.

*Yanlış yazılmış kelimelerin doğru kabul edilmiş olması bir başka sorundur.

*Eksik yazılmış veya yazılmamış kelimeler de bir sorundur.

Özellikle son on yılı aşkın zamanda yapılan yayınlarından sonra Dede Korkut metninin filolojik sorunları, büyük ölçüde çözülmüştür. Ancak Dede Korkut boylarının ilk olarak nerede, hangi ağız özellikleriyle yazıya geçirildiği ve daha sonra hangi değişikliklere uğradığı çözümlenmemiş bir sorundur ve bu sorunun çözümü mümkün olsa bile çok uzun zaman alacağı açıktır.

Bu düşüncelerin ışığında şimdi de Dresden nüshasında tespit ederek tasnif ettiğimiz yazım yanlışlarını sunacağız:

1. Göz Takılmasıyla İlgili Yazım Yanlışları

Dresden nüshasında göz takılması sonucu ortaya çıkan yazım yanlışları alt satır(lar)a, üst satır(lar)a ve aynı satıra göz takılması sonucu yapılmış olan yanlışlardır; söz konusu yanlışları bu üç başlık altında toplanabilir:

1.1. Alt Satır(lar)a Göz Takılması Sonucu Yapılan Yanlışlar

* **Drs.3b.4:** “Göñlin yüce tütan erde devlet **tır**maz.”

Metinde اولمز (olmaz) şeklinde yazılmış olan yukarıdaki cümlemin yüklemi, *tır*maz olmalıdır.

Yazıcının gözü hemen bir satır aşağıda geçen olmaz fiiline takılmış ve bu yanlış yazım ortaya çıkmış olmalıdır.

* **Drs.6b.10:** “Biñ söylerisen birisini **tu**ymaz, erün sözini kulağına قويمز koymaz.”

Metindeki yazımı gösterilmiş olan yukarıdaki ilk cümlelerin yüklemi, *tuymaz* olmalıdır. Yazıcının gözü alt satırın başındaki *koymaz* kelimesine takılmış olduğundan fiil قويمز şeklinde yazılmış olmalıdır.

* **Drs.20a.2:** “**Altun** başlu ban evlerin kara yөрүн üzerine dikedürmişidi”

Yukarıdaki cümlede geçen altun kelimesi, yazıcının gözünün alt satırdaki *toqsan* kelimesine takılması sonucu طقسان şeklinde yazılmış olmalı.

* **Drs.35a.11:** “قام **Bay** Boranuç Oğlu Bamsı Beyrek Boyını beyān eder”

Yukarıdaki cümlelerin başında geçen ve metindeki yazılışı gösterilmiş olan Bay kelimesi, bir alt satırda ayrı yazılmış olan *Qamğan* (قامغان)’ın ilk hecesine göz takılması sonucu قام şeklinde yazılmış olmalıdır.

* **Drs.112a.2:** “Hoş, öyle olsun, evet; **hem** maña iki ādem vөрүн, yemegüm benüm pişürsün, men yeyeyim.”

Yukarıdaki cümlede geçen hem kelimesi, aynı cümle ve bir alt satırdaki (benüm) kelimesine göz takılması sonucu şeklinde yazılmış olmalı.

* **Drs.112b.5:** “Avcına şıgmayan uluñlu **oğlı**, Erdebil teke boynuzından katı yaylı, İç Oğuzda Taş Oğuzda adı bellü Aruz **oğlı** hānum Basat, maña meded!”

Yukarıdaki ilk cümlede geçen ve او لمي şeklinde yazılması gereken *oğlı* kelimesi, iki satır aşağıdaki *oğlı* kelimesine göz takılması sonucu او غلي şeklinde yazılmış olabilir.

* **Drs.138b.9** “[**Kāfirler**] Qazanuç <üzeline> yigirmi beş begini şehīd etdiler.”

Yukarıdaki cümlede geçen <üzeline> kelimesi yazıcının gözünün bir sonraki cümlede ve aynı satırın sonunda geçen üzerine kelimesine göz takılması sonucu fazladan yazılmıştır.

* **Drs.148a.5:** “Mere Qılbaş, bu Taş Oğuz begleri dāyim bile gelürleridi; şimdi neçün gelmediler?”

Yukarıdaki cümlede geçen ve metindeki دايم şeklinde yazılması gereken kelime, üç satır aşağıdaki *hānum* kelimesine göz takılması sonucu şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.151b.3:** “[**ağayıl**da] ağça koyunlarum menrişmedin”

Yukarıdaki cümlede *ağayıl*da kelimesinin atlanmasının sebebi, alt satırın sonundaki اغچه (ağça) kelimesine göz takılmasıdır. Yazıcı bu kelimeye gözü takılınca *ağayıl*da kelimesini yazmayı unutup atlamış ve ağça’yı yazarak devam etmiş olmalıdır.

1.2. Üst Satır(lar)a Göz Takılması Sonucu Yapılan Yanlışlar

* **Drs.15b.5:** “On ikince sünücegün ören **olmuş**, yağşur ahl!”

Yukarıdaki cümlede geçen olmuş kelimesi, üst satırdaki المش (almış) kelimesine göz takılması sonucu المش şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.46a.2:** “Aldı Deli Karçarı **ol** pürelî yere getürdi.”

Yukarıdaki cümlede geçen ol kelimesi, hemen üst satırdaki bir kelimesine göz takılması nedeniyle bir okunacak şekilde yazılmıştır.

* **Drs.54a.7:** “ağır ادلو **ulu** şehirlerden geldüğünde geçdüğünde Beyrek adlu bir yigide bulışmaduñ mı?”

Yukarıdaki cümlede yazılışı gösterilmiş olan ulu kelimesi, beşinci satırdaki ادلو (adlu) kelimesine göz takılması nedeniyle adlu okunacak şekilde yazılmıştır.

* **Drs.71a.9:** “Kanın ağan yügrük şudan bir oğul **akıtduñısa** degil maña”

Yukarıdaki cümlede geçen akıtduñısa kelimesi, bir üst satıra göz takılması sonucunda اچوردو كسه (uçurduñısa) şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.103b.12:** “Şonra Emen dërleridi bir gişi **yedi** kerre varup hişârî alımadı.”

Yukarıdaki cümlede geçen yedi kelimesi, üst satırdaki التي (altı) kelimesine göz takılması nedeniyle التي şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.106a.11:** “çevre alup <getdiler> køndılar.”

Yukarıdaki cümlede geçen getdiler kelimesi, üst satırdaki كتدیلر (getdiler) kelimesine göz takılması nedeniyle fazladan yazılmıştır.

* **Drs.118b.7:** “Ağ bürçeklü qarıcıqları çok **bozlatmışam**”

Yukarıdaki dizede geçen bozlatmışam fiili, beşinci satıra göz takılması nedeniyle ağlatmışam şeklinde yazılmıştır. Çünkü Dede Korkut'ta erkekler için ağla- fiili kullanılırken kadınlar için daha çok bozla- fiili kullanılır.

* **Drs.123a.7:** “**Begil** beş gün oldı dīvāna çıkmadı”

Yukarıdaki cümlede geçen Begil kelimesi, üst satırdaki يكا (yaña) kelimesine göz takılması nedeniyle يكا şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.141b.3:** “Tanrı menem!’ dëyü <şu **dibinde**> çağırşur ‘aşıleri.”

Yukarıdaki cümlede geçen şu *dibinde* ibaresi, üst satırdaki *şu dibinde* ibaresine göz takılması sonucunda fazladan yazılmıştır.

Dresden nüshasında geçen şu örnekler ise iki üst satıra göz takılması sonucu yapılan yanlışlardır:

* **Drs.22a.4:** “Kazan <eydür> Begüj dünlügi altun ban évlerini biz yıkmışuz.”

Yukarıdaki cümlede geçen eydür kelimesi, iki üst satırda (2. satır) geçen ايدر (eydür) kelimesine göz takılması sonucu buraya fazladan yazılmıştır.

* **Drs.54a.6:** “Taşkun taşkun şuları geçüp geldüğünde geçdüğünde Beyrek adlu bir yigide bulış[ma]duj mı?”

Yukarıdaki cümlede geçen geçüp kelimesi, 4. satırda geçen اشوب (aşup) kelimesine göz takılması sonucu اشوب şeklinde yazılmıştır.

1.3. Aynı Satıra Göz Takılması Sonucu Yapılan Yanlışlar

* **Drs.4a.12:** “Üç otuz on yaşunuz tolsun!”

Yukarıdaki cümlede geçen üç kelimesi (üç), aynı satırda yazılmış olan üç otuz on tamlamasındaki اون (on) kelimesine göz takılması nedeniyle اون şeklinde yazılmıştır. Tamlama, Vat.59a.12’de de üç otuz on şeklinde geçer.

* **Drs.43b.7:** “Amelün mi azdı, fi’lün mi döndi, ecelün mi geldi?”

Yukarıdaki cümlede geçen döndi kelimesi, aynı satırda ve hemen öncesinde geçen ازدي (azdı) kelimesine göz takılması sonucunda ازدي şeklinde yazılmıştır.

* **Drs.53b.13:** “Ağam Beyrek gèdeli yüklerüm yok.”

Yukarıdaki cümlede geçen Beyrek kelimesi, aynı satırın başında geçen بيرك (Beyregüj) kelimesine göz takılması sonucu بيرك şeklinde yazılmış olabilir.

* **Drs.69a.8:** “Eyle şandı kim yağı başıldı.”

Yukarıdaki cümlede geçen eyle kelimesi, bir sonraki şandı kelimesinin başındaki şad’a göz takılması sonucu اصد şeklinde yazılmış olabilir. Sad’ın altında iki nokta yazılmış olması da bu düşüncemizi doğruluyor.

* **Drs.87b.4:** “Oğul, sen kız istemezmişsin, bir cılasun bahadır istermişsin”

Yukarıdaki cümlede geçen istermişsin kelimesi, aynı satırda geçen تمزمن (istememişsin) kelimesine göz takılması sonucu استمزمن şeklinde yazılmış olabilir.

* **Drs.118b.6:** “Ağ bürçeklü kırıcukları <ıcuıkları> çok ağlatmışam.”

Yazıcı, yukarıdaki cümlede gösterilen فريحقلري (kırıcukları) kelimesinin يحقلري (ıcuıkları) kısmını satırın sonunda kelimenin kendisine göz takılması nedeniyle tekrar yazmış olabilir.

* **Drs.140b.1:** “On biş erden yağı gördümise ‘Oyunum.’ dedüm.”

Yukarıdaki cümlede geçen on kelimesi, aynı satırda ve hemen yandaki بيك (biğ) kelimesine göz takılması sonucunda بيك şeklinde yazılmıştır. Bu örnekte alt satırın başına göz takılması da söz konusu olabilir.

2. Birbiri Yerine Yazılmış Harfler

Dresden nüshasında en sık görülen yanlışlar, benzer harflerin birbiri yerine yazılması şeklindeki yanlışlardır. Dresden nüshasında ayrıca az da olsa benzer olmayan harflerin de birbiri yerine yazılması dikkat çeker. Bu yanlışların çoğu, Dresden nüshasının dayandığı nüsha(lar)dan aktarılmış olmalıdır.

Aşağıda birbiri yerine yazılmış harflerin listesini, kelimelerin okunuşu, metindeki yazılışı ve geçtiği sayfa-satır numarası ile birlikte sunulmuştur. Yanlış yazılmış olan harf, kelimenin okunuşunda koyu punto ile gösterilmiştir:

elif yerine dal ile yazılmış örnek		
üşdiler دوشدلىر 138b.10		
elif yerine lam ile yazılmış örnek		
bozlayayınımı بوزلايل يئمني 71b.6		
be yerine pe ile yazılmış örnekler		
kabardı قاپردى 97a.1	bay پاي 45b.2	Beyrek پيرك 32b.6
be yerine ze ile yazılmış örnek		
binüp بينوز 148a.11		
be yerine sin ile yazılmış örnek		
boylaşalum سويلشلم 101a.11		
be yerine mim ile yazılmış örnekler		
kabla قملا 24a.5	(Arku) Bêli مېلى 92b.7	
be yerine nun ile yazılmış örnekler		
kelbcügezi كلنجو كزي 15a.10	qaytabanuq قيتنانانك 133a.5	bebegüm نېگم 72a.4
bamsı نامسى 38b.5	bunuq نونوك 142b.10	qudbe قودنه 108a.7
ağırdup اغردن 152b.12	beg نك 35b.4, 35b.8, 42b.10, 45a.5, 45a.8	
be yerine ye ile yazılmış örnekler		
baqdı يقدي 26b.7	benzer بکزر 21a.5	ebçin ايچين 91a.9
Banı (Çiçek) ياني 49a.2	berk یرك 25a.2	ħabs-dan حيش دن 28a.12
başıldı يصلدي 69a.8	bir یر 27b.1	başlu ياشلو 43a.6
obrulurıdı اویرلردى 30b.1	biter یتير 15b.8	buñdan يو کدن 119a.13

bebeglerüñ بيكلروك 121b.7	bine bilmez ينه بيلمز 4a.5	batman يتمان 9a.10
pe yerine be ile yazılmış örnekler		
paraşaruñ بارمصاوك 20b.10	perli برلي 34a.9, 127a.7	pota بوتنه 43a.13
pe yerine te ile yazılmış örnekler		
ap أت 50a.13, 77a.13	ap ات 26a.13	ip ايت 65b.10
kapdum قاتدم 105b.3		
pe yerine ye ile yazılmış örnek		
püki يوكي 105b.12		
te yerine se ile yazılmış örnek		
bit بيت 88b.12		
te yerine kaf ile yazılmış örnekler		
talçanmamış فلجانممش 95b.1	kırtardı قورقردی 116b.2	tuç قوج 137b.2
taz (alaca) قاز 142a.10	toylayayım قويليايم 13b.8	
te yerine lam ile yazılmış örnekler		
getürmeyecek كالورميحك 45a.13	oturanda اولورنده 24a.8	
te yerine nun ile yazılmış örnekler		
°Arafatda عرفانده 67b.2	atlandılar اتلندلر 62a.1	atuñ انك 35a.3
kaçat قوان 39a.6	yurtda يورنده 24a.4	
te yerine ye ile yazılmış örnekler		
atlandı ایلاندي 27a.4	tartanda طريانده 102a.4	tozlu يوزلو 126b.7
tepem يپام 90a.10	zahmetin زحمين 4b.6	götini کويني 134b.8
cim yerine çim ile yazılmış örnek		
cüldi چولدي 64b.6		
çim yerine cim ile yazılmış örnek		
kêçe کيجه 65b.11		
çim yerine hı ile yazılmış örnekler		
içdi ايچدي 12a.4	üç اوخ 133b.3, 133b.8	
ha yerine hı ile yazılmış örnek		
baħrileri بحريلري 141b.2		
hı yerine te ile yazılmış örnek		

haber تير 11b.8		
hı yerine cim ile yazılmış örnekler		
hân جان 6b.13, 7a.1	hanum جانم 50a.2	oh اوج 13b.1, 24a.8
hı yerine ha ile yazılmış örnekler		
halıcısı حاليجه سى 103a.2	hırsuzları حر سوزلري 25a.10	hotazlı حوتازلي 32a.9
Hızır حرر 15a.11	muhanatlar محنتلر 4a.5	tahtı تحتي 8a.8
taht تحت 10b.9, 10b.12, 19a.9	saht حت 46b.8, 50b.12	
hı yerine çim ile yazılmış örnekler		
aşmaşdı اچمشدي 122a.11	başdı بچدي 5a.7	kaşuban قچوبين 90a.10
hı yerine şın ile yazılmış örnek		
daşı دشي 9a.11		
dal yerine re ile yazılmış örnekler		
edüğünüt aruکنک 115a.6	edüğini اروکني 115a.8	din رين 21a.3
umudı اموري 47a.12, 48a.4	binid بيند 10b.13	
dal yerine ze ile yazılmış örnek		
gevede kuz کده 15b.6		
dal yerine kef ile yazılmış örnek		
çekmedün چکمکوک 64b.4		
dal yerine lam ile yazılmış örnekler		
Dirse (Han) لر ه 13a.7	nevādeleri نواله لري 5a.3	
dal yerine vav ile yazılmış örnekler		
qadunum قاونوم 8a.11	diregüm ويره کم 8a.11	
re yerine ze ile yazılmış örnekler		
ağır اغز 14b.6, 22a.7, 30b.10	görgil[-]ja! کوز کله 13a.10	ağırın اغزين 4b.5
murād مزاد 132a.10, 132b.13	gördi کوزدي 51b.3	görki کوز کي 69b.13
(Arkıç) Kırdā قیزده 141b.12	böyür بویوز 130a.6	partar پرتاز 92a.11
salur سالوز 23a.8, 23a.10, 63b.5.	gürzi کوززي 38a.12	örlü اولو 20a.6
argış ازغیش 49b.10, 49b.13	gürleyeyim کوزلياييم 75b.7	bırağur براغوز 138b.7
bögürdübēni بوکزدبني 33a.3	köridür کوزي در 4a.1	çevürüp چوزب 111b.3
uğırına اغوزنه 61b.13, 150b.8	bir بز 43a.6, 96a.5	üzereine اوززنه 103a.1

yöriyen يوزين 101b.8	evren اوزان 66b.5	yèr يز 19a.13
yörişün-den يوزيشكدن 55a.9	kırdurdu قزدردي 102a.12	gör كوز 44b.2
kör كوز 14a.7	kojur قو كوز 20b.11, 24a.12, 65b.12, 73b.2	
Dundar دنداز 48a.9	kojur قو كز 26a.12, 65a.7, 67a.9, 73a.5, 73b.6, 75b.10	
Tundar طونداز 20b.1, 20b.7, 33b.13, 34a.6, 49b.10, 62a.8, 62a.11, 77a.7, 77b.8, 104b.9, 106b.1		
re yerine dal ile yazılmış örnekler		
arqurı ارقودی 11b.7	qarım قديم 31b.8	öperem اوپدم 64a.7
batundur باتودر 47a.11	qarın قادن 66b.6	Rüstem رستم 105a.1
getürdiler كتوددler 142b.12	şarıq صادق 47b.4	şorar صودر 49b.9
yüklerüm يوكلدم 53b.13	Dere(şām) دده 137a.9	
re yerine nun ile yazılmış örnekler		
qarğaruz قانغرز 8b.5	yesir يسين 22a.8	
re yerine vav ile yazılmış örnekler		
atlar اتلو 102a.8	qarımum قويمم 153a.2	gerü كوو 40b.8
buñlar بوكلو 148b.8	tartayıdım طوتايدم 131b.2	èrende ايونده 138b.7
ölülerünüzün اولولو كزك 139a.12	tartdurdu طوتدردي 17b.5	tartup طوتوب 100b.5
yermürü yermürü يرمرو يرمرو 30a.8	kırarlar قوارلر 138b.7	erenler اونلر 22b.8
ze yerine re ile yazılmış örnekler		
ağız اغر 122b.10, 124a.13	gezdürdi كزدردي 69b.10	Oruz اورور 28b.6
azğuni ارغوني 21a.1	qarğaruz قارغزر 8b.8	Oruzı اوروري 30b.13
azlanma ارلنمه 29b.7	sözümüz ورمز 12a.13	Oruz اورر 24a.8
gözine كورنه 26a.4	qaza قاره 99b.10	uz اور 118a.8
bizi بري 121a.7	Qazana قرانه 20b.11	taş طار 68b.6
boğaz بغار 58b.13	quzı قوري 115a.4	uzanur اورانر 23b.4
Boğazça بغارچه 59a.2	Oğuz اغور 3a.8, 27a.1, 33b.13	üzdi اوردي 122b.2
Bügdüz بكدر 112b.13	oq-cuğazın اوقجغرين 57a.9	yazmaz يارمز 67a.6
dizi دري 20a.10	mahmuzladı مهمورلدي 24a.2	zaħm ر م 146b.9
kızcuğazları قرجغزلي 118b.9	Qazan قران 25b.9	qaza قاره 21.5
qazi قري 98a.10	azsañ ار ك 136a.10	
biz بر 21b.4, 46b.10, 125a.12, 151a.10, 152a.3		

kazakuc- فره قوچ- 24b.13, 42b.2, 68b.4, 70b.10, 71b.8, 74b.3, 75b.3, 87b.1, 100a.12, 128a.12, 133a.6, 133b.2, 148b.2, 150b.1, 151b.3; فره قوچ- 97a.7, 136b.10; فره كوچ- 136b.1.		
ze yerine dal ile yazılmış örnek		
beñzer بکدر 51b.7		
ze yerine lam ile yazılmış örnek		
öz اول 15b.12		
ze yerine nun ile yazılmış örnekler		
ağlarsız اغلر ن 48b.13	girmişsiz گرمش سن 57a.8	siz ن 55b.5
egmişsiz اگمش ن 57a.9	ileyünjüzde ایللیو کونده 4b.9	qomışsiz قومش ن 57a.10
geçmişsiz گچمش ن 57a.8	qurmuşsiz قومش ن 57a.9	qurmuşsiz تورمش ن 57a.7
sin yerine be ile yazılmış örnek		
saña بکا 8b.13		
sin yerine şın ile yazılmış örnekler		
dansuğ دانشوخ 36b.12, 37b.7	bésleyeyin بشلیباين 110a.13	Segrek شکرک 128b.10
esenmişidi اشانمشدی 35b.1, 63a.12	sünjüm شکوم 126a.10	sünjümi شکومي 150b.4
Şemse'ddin شمش الدین 20b.10	esenmişidi اشانمشدی 7a.3	sürer شورر 75a.11
sögli شوکلي 21a.2, 21b.8, 27b.3, 27b.10, 30b.9, 31b.6, 34a.3, 34a.3, 62a.6, 124a.7, 125b.13.		
şın yerine te ile yazılmış örnekler		
bozlaşmadın بوزلتمدين 151b.3	kişneşmedin کیشنتمدين 151b.3	
şın yerine sin ile yazılmış örnekler		
puşduğından پودوغندن 124a.7	puşmış پوحش 124a.7	başı باي 82a.1
yağmala-mışuz یغمله مسوز 22a.7	bağşı-şın بحشي ن 121a.8	
şın yerine sad ile yazılmış örnek		
puşdı پوصدي 125b.13		
tı yerine kef ile yazılmış örnekler		
qorum کورم 75b.3	qururiken کوررکن 142b.7	
gayın yerine ayın ile yazılmış örnekler		
qatlağucıydı چتلا عوجيدي 30a.12	ağlayubanı اعلاييني 47b.9	qırğun قرعون 34a.13
qartaşcuğın قرطاشجوعن 137a.10		
fe yerine nun ile yazılmış örnek		

kaftanı قنٹا نی 55b.4		
kağ yerine keğ ile yazılmış örnekler		
kırık قرك 113a.12	kıldıık قلدك 108b.3	
kağ yerine nun ile yazılmış örnek		
tutsağ طتسان 21b.2	tutsağ طتسان 25b.13	
keğ yerine gayın ile yazılmış örnek		
atağ اتاغی 50a.5		
keğ yerine lam yazılmış örnekler		
öğın اولن 133a.8	ürkdi اورلدي 133a.6	Yegegege یکنله 105a.5
keğ yerine mim yazılmış örnekler		
atlaruğ اتلرم 31a.9	develerüğ دوهلرم 31a.9	
keğ yerine vav yazılmış örnek		
(elüme) girür ویرور 54b.13		
lam yerine elif ile yazılmış örnekler		
seçilen جان 7b.5	ağarlıda افارایده 16a.5	
lam yerine te ile yazılmış örnek		
alışmadım اتیشمدم 140b.4		
lam yerine sin ile yazılmış örnek		
gölgelice گولگه یجه 76b.5		
lam yerine şın ile yazılmış örnek		
iñleşmedin اکششمدین 151b.4		
lam yerine keğ ile yazılmış örnekler		
Begil بکک 119b.4, 120a.5	(Kağ) Turalı طوراکی 89b.3	kelez ککز 4b.3
ilen ایکن 5b.12	gecelmiş گجکمش 95b.3	
lam yerine nun ile yazılmış örnekler		
ol اون 33b.6, 78a.3		
mim yerine çim ile yazılmış örnek		
mere چاره 80b.8		
mim yerine dal ile yazılmış örnek		
kağururımı قیورردی 92b.10		

mim yerine sin ile yazılmış örnekler		
maña کا 18a.4, 18b.5, 22b.2, 36b.9		
mim yerine nun ile yazılmış örnekler		
parmağumdaki 116a.8	neyleyeyim نیلییان 72a.12	atum اتن 121b.10
yumruğumda 30a.5	ķunlar قونلر 90a.8	alayım الاین 14b.6
içüm ایچون 70b.4	ardumca اردنجه 72b.4	erdemli اردنلو 77b.4
mim yerine ye ile yazılmış örnekler		
turdum طوردی 130b.8	ümge اویکه 96a.10	
nun yerine be ile yazılmış örnek		
bağanağı باغابغی 110a.2		
nun yerine te ile yazılmış örnekler		
alınlu التلو 124b.9, 126b.11	ana اتا 89b.6	munuñ موتك 115a.9
alnunda التونده 87a.2, 79a.10	anañ اتاك 19b.7	muni موتي 115a.7
endi ایتدی 27a.13, 78b.4	alnuña التوکه 26a.5	nöker توکر 70b.11
tonanmadum طوناتمد 140b.6	alnum التوم 26b.3	enügi اتوكي 142a.11
yangulandı یاتکولتدی 115b.4	alnına التنه 43b.5, 93a.3	evine اوته 6b.4
tonuñ طوتك 130a.11	tonuma طوته 75a.1	eklendi اکلندی 75a.1
nun yerine re ile yazılmış örnekler		
depen دیر 136b.7	eñsem-den اكسمدر 23b.3	yigidilen یکیدلر 22a.8
nun yerine ze ile yazılmış örnekler		
aķıncılaruñ اقیزچلرك 96b.8	ögsün اوكسوز 139b.11	ķayın قیز 133a.4
(yora) bilmen بلمز 23b.9		
nun yerine gayın ile yazılmış örnekler		
atanı اتاغی 50a.5	yalmanı یلماغی 33b.11	
nun yerine lam ile yazılmış örnekler		
andan الدن 108a.3, 147b.13	ayğırını ایغرلی 120a.9	anuñ الوك 11a.12
şapanumca صیالمجه 22b.6	binmişem بلمشم 150a.9	
nun yerine mim ile yazılmış örnekler		
yıķdurayın یقدرایم 71a.8	tuğladayın طوغلدهیم 71a.10	ķayın قایم 68a.10
ķanın قامن 14b.2, 19b.4, 35a.2, 79a.5, 86b.13		

nun yerine ye ile yazılmış örnekler		
bağlandığın باغلندوغي 73a.13	şağınçın صاغيچين 19b.1	menüm ميم 24a.5
oynanmadın اوينا نمدي 17a.8	yırğanuban يرغيوبن 57a.8	toğanın طوغاين 26b.3
öginesin اوگيان 100b.12	okınanda اوقيانده 5a.10	
vav yerine dal ile yazılmış örnekler		
çağıruban چاغردين 15b.3	göndertüñi كوندرديكي 26a.13	evümi ادمى 27b.1
Dumrul دمردل 79a.13	çalıñ قالدك 90b.2	vürmez ديزمز 75b.3
duvağum دوداغم 48a.3	kervān كردان 4b.4	
vav yerine re ile yazılmış örnekler		
gök كرك 40a.4	hüşli رصلي 142b.5	yörügen يوررکن 4a.4
güvleyüp گورليب 13b.3	oğulluyı اوغللري 8b.1	kapulu قپولر 21b.6
kođuñ qردوغيك 113b.3	şuşayan شوشين 136b.2	
vav yerine ze ile yazılmış örnek		
kıvansam قزانسم 36a.7		
he yerine dal ile yazılmış örnek		
olurisa اولور د 36b.3		
he yerine re ile yazılmış örnek		
mühreler مه رلر 116b.4		
he yerine kef ile yazılmış örnekler		
çaya چايك 77b.3	Paraşaruñ بارك صارك 145a.8	
he yerine mim ile yazılmış örnek		
ağca اغجم 113b.6		
he yerine nun ile yazılmış örnek		
neylerse نيلر ن 57b.6		
he yerine vav ile yazılmış örnek		
ördegin اوردوگين 96a.10		
he yerine ye ile yazılmış örnek		
Oğuza اغوزي 87b.11		
ye yerine be ile yazılmış örnekler		
yeg بك 34b.11, 68a.8, 74b.6, 78b.1	boyımı بويى 119b.4	

ye yerine pe ile yazılmış örnekler		
ķayusı قېوسى 46a.12	yaralu پارەلو 122a.9	yaralanup پارەلنوب 71a.12
ye yerine te ile yazılmış örnekler		
Beyrege بىرگە 51b.12	giydi كىدى 46b.8	
ye yerine çim ile yazılmış örnekler		
yok چوق 124b.7, 124b.8		
ye yerine dal ile yazılmış örnek		
parlayup پارلەب 32b.4		
ye yerine şın ile yazılmış örnek		
şagmı صاغمش 49b.10		
ye yerine kaf ile yazılmış örnek		
aygırlı ایغىرلىق 39b.11		
ye yerine kef ile yazılmış örnek		
ķhatunı تونك 15a.2		
ye yerine mim ile yazılmış örnek		
ķoyaymı قوماينىمى 71b.5		
ye yerine nun ile yazılmış örnekler		
atı اتى 72b.7	kilidin كىلدىن 33a.9	ķayak طانق 10b.2
Beyrege بىرگە 44b.3	iķdi انجدي 140a.4	gēyigi كىگىن 70a.5
şuyı صوين 95a.8	boyı بونى 19b.11, 58a.4, 69b.4, 76a.6, 147b.9	
ye yerine vav ile yazılmış örnek		
yay واي 120b.10		

3. Yer Değiştirmiş Harfler

Dresden nüshasının yazıcısı bazı kelimelerde yan yana olan harflerin yerlerini değiştirmiştir. Bu tür yer değiştirmelerin muhtemelen acele etmekten kaynaklanan ve tamamen zihinsel planda gerçekleşen bir yanılmanın yazıya yansması sonucunda ortaya çıktığı kanaatindeyiz. Aşağıdaki listede yer değiştiren harfler kelimenin okunuşunda koyu punto ile belirtilmiştir:

Sayfa-Satır	Okunuş	Metindeki Yazım	Doğru Yazım
3a.10	ķanışmayınca		طانشمينجه

9b.9	Bayın-dır	بايندر	بايندر
12b.7	seçilen	سچيلين	چيلين
25a.7	gêçdi	گچيدري	کيجدي
45b.13	buñaldur	بوکلودور	بوکلودور
46b.12	nāyibüm	نايبيم	ناييم
54a.13	çalma	چالمه	چالمه
63b.11	Oruzı	اوروزي	اوروزي
64b.1	Aruzi	ارزوي	اروزي
66b.12	yoğurdayım	يوغوردهيم	يوغوردهيم
77a.13	Bayburd	بايبورد	بايبورد
79a.10	bêş	بيشو	بيش
82a.5	uğrulayın	اوغورلين	اوغورلين
126a.11	şadağında	صندقده	صدقده
134a.2	kıncıldısından	کينجیلدیندن	قيجلدندن
137a.13	aydın	آدين	ايدن
143a.5	Oruz	اوروز	اوروز
146a.3	ardına	اردنه	اردنه

4. Noktaların Sağa-Sola, Aşağı-Yukarı Kayması

Dresden nüshasında görülen bir başka yazım sorunu ise noktalı harflerdeki noktaların sağa-sola veya aşağı-yukarı kaymış olmasıdır. Bundan dolayı bazı kelimelerin doğru okunması ve anlaşılması uzun zaman almıştır. Aşağıdaki tabloda söz konusu örnekler verilmiştir:

Sayfa-Satır	Okunuş	Metindeki Yazım	Doğru Yazım
13b.11	oğlançuğunu	اوغلانچو غو	اوغلانچو غني
15b.5	onikince	اول اكنجه	اون اكنجه
22a.6	yetmişüz	تيمشوز	يتمشوز
26a.2	yetmiş	تيمشى	يتمش
26a.10	қапуңдан	قپوكدن	قپو كدن
28a.8	қабзасы	قېزه سي	قېزه ي
29b.11	қınıyla	قنيله	قنيله
46a.4	beceri bilmez	بجري بلمز	بحري بلمز
47b.3	yurtda	يورته	يورته
65a.2	şeker	سکر	شکر
74a.5	buğur	بعور	بعور
74a.5	ağır bukağu	اغز لو تاغو	اغر بو قاغو
94b.2	alın 'hilesini'	الین	الین
102a.10	geliniyle	کلینله	کلنيله
103a.3	şoħbetine	صحبتنه	صحبتنه
103b.2	yetdüginleyin	يتدو گيلين	يتدو کنلین
104a.7	neydürsin	نيدر سن	نيدر ن
108b.8	қаçуп	قچوب	قچوب
110a.8	indiler	اينديلر	اينديلر
116b.5	günbed	کنبد	کنبد
118b.7	bıyıcığı	بيجاغي	بيجاغي
119a.5	haber	جر	جر
119a.11	aşıt	اشيت	اشيت

1 Bu kelimedede ayrıca son harf olan *he'*den önce fazladan bir *nun* yazılmıştır.

2 Bu örnekte *te* ve *nun*'un noktaları bitişmiştir.

3 Drs.116b.3, 116b.6, 116b.8, 116b.10, 116b.11, 116b.12'de de aynı şekilde yazılmıştır.

120a.7	bağladı		بغلدي
134b.5	yine		ينه
134b.7	kırar		قرر
137a.7	yine		ينه
143a.5	Oruz		اوروز
145b.6	gürzini		كرزني
147b.9	yığnaq		يغناق
150a.2	bindi		بندي

5. Art Arda Gelen İki Kelimedeki Eklerin Yer Değiştirmesi

Dresden nüshasında geçen aşağıdaki örneklerde, art arda gelen iki kelimedenden birincisinde, ikincisinde ya da her ikisinde sona gelen ekler bakımından yanlışlık yapıldığı görülür:

Sayfa-Satır	Okunuş	Metindeki Yazım	Doğru Yazım
71a.2	yanum ala		يانم اله
95b.12	kime baksa		كمه بقسه
133a.6	qazakucun aygır[ı] ⁵		قزه غوجك ايغري

6. Yazım Eksiklikleri

Dresden nüshasındaki yazım eksiklikleri farklı özellik arz eder; aşağıda örnekleri sunulmuştur.

6.1. Şeddesiz Yazılmış Örnekler

Dresden nüshası harekesiz olmasına rağmen ikiz ünsüzler üzerinde şedde yazılmış, ancak şu örnekler şeddesiz yazılmıştır:

başşa بيه	89b.2	serhaddına رحده	90b.7, 97a.8
evvel اول	11b.1	muḥannatlar موانتلر	33b.7, 68a.11

4 Bu örnekte aynı zamanda son iki harf (vav, re) yer değiştirmiştir.

5 Bu ek yer değiştirme sırasında unutulmuş, yazılmamıştır.

evveldür اولدر	101b.3	muḥannatlar محنتلر	4a.5
ittifākī اتفافی	148a.3	ḥaqqına حقنه	23a.5
issüz ایسز	108a.5	ḥaqqı حققی	143a.12
kılığı قلغی	92a.4	şakqına شققنه ⁶	141b.13

6.2. Tek Harflik Yazım Eksiklikleri

Dresden nüshasında sık görülen tek harflik yazım eksikliği örnekleri aşağıdadır; eksik yazılmış harfler, kelimenin okunuşunda koyu punto ile belirtilmiştir:

elif'in eksik yazıldığı örnekler		
aṅla کله 49b.7	êtdüm یتدم 142a.1	oḥa وحه 68b.8 ⁷
er ر 152a.13	odam اودم 18b.13	odaṅ اودک 18a.11
esen ن 90b.2	Dozan دوزن 146a.10, 146b.1	ḳovalayı قولایی 25b.3
be'nin eksik yazıldığı örnekler		
büdremsün درمسون 35a.3	ḳarıyupdur قریدر 31b.3	nāyibi نایی 47a.8
pe'nin eksik yazıldığı örnek		
çapar چار 32b.2	ırup ایرو 122b.3	
dal'in eksik yazıldığı örnekler		
dervende درونده 21b.6	öldürdüm اولدورم 26a.9	götürdi کوتری 56a.10
şağdurdum صاغردم 14a.13	vêrdünüz ویرکوز 55b.6	ṭurdi طوری 132b.1
sevindürdün وندرک 55a.10		
re'nin eksik yazıldığı örnekler		
ardı ادی 59a.1	buğranuṅ بیغانک 88b.9	tökilür توکلر 23b.2
girüp کیوب 67b.6	getürüridi کتوردی 13a.4	üzêrümê اوزومه 132b.13
dêridi دیدی 55b.13	ḳarçadıkim قاجدیکم 116b.12	varuban واین 33a.4
Dundar دوندا 32a.4	örleşüben اولشوبن 3b.3	evrülmezem اولمزم 133a.12
gürz کوز 34a.9, gürzi کوزی 38a.10 ⁸	dirilürsin دیلرین 104a.8	
ze'nin eksik yazıldığı örnekler		
bozlatduṅmı بولتدکم 70a.13	gêtürmişüz کاتورمش 31a.8	ögünüñüzde اوکننده 54b.7
ḳardaşlaruz قرداشلر 118a.3		
sin'in eksik yazıldığı örnek		

6 Bu kelime de şedde yazılmamış fakat *kaḳ* iki defa yazılmıştır.

7 Bu örnekte, ayrıca *hi*'nin noktası yazılmamıştır.

8 Kelime metinde کوز şeklinde de görüldüğünden *re* yerine *vav* yazılmış da olabilir.

yarışsam يارشم 90b.10		
ḳaf'in eksik yazıldığı örnek		
ḳarışçuḳları قارشچولري 118b.10		
kef'in eksik yazıldığı örnekler		
alaḳ الا 102a.11	Ḳazanuḳ قزان 148b.6	söylemege ويلمه 143b.2
dégil 'söyle!' ديل 70b.13	beglige بلکه 82a.10	şişligün شيشلك 18a.6
etegüne اتوکه 91b.6-7		
lam'in eksik yazıldığı örnekler		
dilüp ديوب 137a.9	yıltar يتر 30a.6	
min'in eksik yazıldığı örnekler		
başmadummi بشدممي 60a.11	çalmasa چالسه 4a.6	kimse كسه 107a.1
bulışmaduḳmı بولشدكمي 54a.7	kelime كله 79a.10	kime كه 34b.12
bulurısam بولور ه 45b.2	olmasa اولسه 27a.2	kime كه 139a.2
derilmişidi ديرلشدي 63a.12	şımaḡum صغوم 141b.11	gelmegüm کلکم 132a.2
yalıncaḡmı يالنجغي 129a.8	Bamsam با مام 39b.10	
nun'un eksik yazıldığı örnekler		
döşenmişidi دوشمشدي 20a.4	Banı (Çiçek) باي 42b.8	çiginleri چکيلري 127a.12
ḳuluncuḡın قولچغن 100a.13	atasını اتا ي 123a.4	yemeginün يمکيك 57b.3
muḡannaş-ıḳıla موشلقيله 153a.7	senün لک 136a.12	döneyinmi? دونيمي 93b.12
gelinini گليني 21a.6, 22a.8		
vav'in eksik yazıldığı örnekler		
ḳuru ḳuru قور قور 14a.10	böyük بيک 23a.5	avladılar الديلر 12b.12
(böğürü) böğürü بوکر 35b.9	dérüp ديرب 152b.12	gettür کاتر 31b.7
şavaşuban صواسبن 98b.2	yalınuz يالکز 14a.13	olmuş المش 15b.5
boyladuḡda بيلدقده 100b.11	yok يق 6b.8, 17a.5	ḳadun قادن 70a.1
güyegüsi کويکسي 14a.1, 35b.10	Evren ارن 33a.13	ulu اول 49a.10
ḳarangulu قرنگلو 74b.12, 113a.11, 146b.12	urup اروب 133b.6	gördi کردي 68b.8
ögey اكي 111a.11		
he'nin eksik yazıldığı örnekler		
kesdüremedi کسدرمدي 112b.10	ḳaraḳu قرکو 117b.12	ḡulada طولاد 56b.2
kesdüremedi کسدرمدي 153a.9		
ye'nin eksik yazıldığı örnekler		
alı (vêrsün) ال 10b.9	buḡrayı بوغراي 9b.11	bulımadı بولمدي 72b.8
alkışi القيش 36a.10	dizinün دزنوک 20b.3	ḳaçdılar قاچدیلر 103b.10
altı الت 131b.7	boyı بوي 21a.8	oynadayım اوينادم 66b.7

°ameli عمل 43b.4	Hānı ان 17a.1	süsîmedi وحمدي 106b.3
Basatı بسط 115a.2	kažāy قراي 4b.10	sultān لطان 40b.10
gelin كلن 98b.4	kızluyı قزلوي 8b.1	tañrılı تنكرلی 142b.6
bileyin بیلن 148a.9	oğlı اوغل 61b.5	tuđdılar طوتدیلر 95a.4
borcluyı بورجلوي 9b.1, 9a.7, 9b.1	çigni چکن 11a.4	Ṭundarı طونداز 49b.10
begleri بکلر 78a.6, 113b.13	dizinüñ ديزنک 35b.11	borırlar بورلر 137b.2
yigidinüñ ييگيدنک 62a.12, 96b.13	yuyındum یوندم 22a.13	qızınuñ قيزنک 28b.13
beşiginüñ بېشکنک 31b.10, 76b.12	dé (di) ددي 44b.7	ayruq ا روق 111a.11
dédiler ديدلر 151a.10		

6.3. Kelime Başında Yazılmamış Kısımlar

Dresden nüshasında yer yer baştaki hece veya harflerin yazılmamış olduğu görülür:

Örnek/ Metindeki yazılışı	Yer	Örnek/ Metindeki yazılışı	Yer
[ağ]ayılım ایلوم	107b.9	[erenler]i ي	142b.6
[ba]bañ باك	18b.3	[erkegin]de نده	142a.10
[Döne]bilmez بلمز	106b.6	[ko]lça لچه	93b.11
[eren]ler لر	128b.6	[ö]geç کچ	25a.2

6.4. Kelime İçinde Yazılmamış Kısımlar

Dresden nüshasında bazı örneklerde, kelime ortasındaki ek veya harf(ler) in yazılmamış olduğu görülür:

Örnek ve yazılışı	Yer	Örnek ve yazılışı	Yer
ald[adı]llar الدلر	152a.2	kes[düreme]di کسدي	116a.12
bo[yı]nı بوني	6b.13	kı[g]r[ı]lan قران	94a.5
bo[yı]nı بوني	79a.13	kılıc[ı]yla قیلیجه	107b.3
bo[yı]nı بوني	102b.12	ku[yul]dı قودي	116a.12
dere[lü]m دیرم	152b.6	sancağ[ın]ı نجاغي	34a.12
Devren [din]deki درونده کي	77a.4	şapan[ın]uñ صپانک	30b.3
diz[in]üñ ديزک	103a.5	şora[r]lar[m]ı صورلري	66a.11
d[ü]g[ün]e دکه	72a.2	Ṭural[ıy]ı طورالي	91b.12
èder[ler]idi ايدردي	147b.13	Ṭural[ıy]ı طورالي	96a.6
gel[in]üñ کلوک	133a.9	ü[n]ük اوک	94a.2
Hān[ın]uñ انک	108b.11	yañağ[ın]ı یکاغي	48a.3

ķarma[la]yu[p] قارمه ليوب	25a.2		
------------------------------	-------	--	--

6.5. Kelime Sonunda Yazılmamış Ekler, Harf(ler)

Dresden nüshasında bazı kelimelerin sonundaki ekin veya harf(ler)in yazılmamış olduğu görülür:

Örnek/ Metindeki yazılışı	Yer	Örnek/ Metindeki yazılışı	Yer
alınmadı[-lar] اليمادي	127a.13	ķalaba[lık] قلابه	68b.13
şıgın[lar] صغين	40b.10	ķat[la] قات	91a.10
kimse[ler] كمسه	68b.9	ķazakuç[da] قراه قوج	74b.3
vêrür[ler] ويرور	54b.13	ķaza[ğucum] قراه	107b.9
dêdi[-ler] ديدي	92b.13	ķaza[ğucun] قراه	108a.1
dêdi[-ler] ديدي	94a.9	o ğ l a n [c u ğ u m ı] اولدرمش	70a.9
dêdi[-ler] ديدي	95b.13	ö l d ü r m i ŝ [- d ü r] اولدرمش	11a.6
ebçin[li] ابجن	98a.1	tolama[sı] طولمه	84b.1
çetir[li] چتر	38b.11	üş[er] اوش	45b.13
altun[lu] التون	148a.12	v[ay] و	71b.5
ķarangu[lu] قرانكو	113b.9	aşlan[ınun] اصلان	142a.10
ķavm[lu] قوم	77b.9	altumda[ki] التمده	126a.7

6.6. Yazılmamış Kelimeler

Dresden nüshasında yer yer bir veya daha fazla kelimenin atlanıp yazılmamış olduğu görülür. Bu atlama yanlışlarının sebepleri, herhâlde dikkat dağılması, ezber yanlışlığı olmalıdır. Bu yanlışların çok olması yazıcının metni redakte etmek istemesiyle ilgili olabilir. Söz konusu örneklerin tamir gerekçeleri ilgili notlarda verilmiştir. Önce tek kelimenin atlanmış olduğu örnekleri görelim:

Örnek	Yer	Örnek	Yer	Örnek	Yer
seni	3b.5	Eydür	57b.9	āğaçdan	105a.13
oğul	4a.3	Hatun	58a.4	āğ	105a.13
çala bilmez	4a.5	Binübeni	58b.4	sen	106a.3
bitince	4a.7	Binübeni	58b.13	andan	106b.6
eydür	5b.7	ķız	59a.4	sen	106b.13

bir	7a.13	Başumuza	59a.7	sen	107a.2
köpük	10a.13	Oyna	59a.7	yoğ	107a.5
bu	10b.12	yüzük	59a.11	gibi	108b.12
déridi	13a.6	Beyrek	61b.13	oğlı	109a.11
şularına	16a.5	yérlü	63a.2	uşaqları	110b.8
otunuş	16a.6	men	64a.6	Depegözün	115a.8
gèyiginün	16a.7	men	64a.7	Basaş	116a.13
arlanınuş	16a.8	ceng	66a.11	Ulaş	117b.13
şomağum	18b.10	alcağ	67b.11	başın	119a.1
uçan	20b.11	şudan	68a.3	yay	120b.7
hep	20b.13	sünüler	68a.10	egnünde	121b.6
başlu	21a.5	şancıldı	68b.8	atuş	122b.6
yesir	21a.10	Taşrı	69a.12	oğul	122b.12
şara	21b.6	oğul	71b.11	yér	126a.2
şayra	23b.9	araya	72b.6	yolu	129b.6
mahmüz	23b.11	dérleridi	73a.3	daşı	131a.7
şalmış	24a.3	başlu	73b.9	ğayı	131b.5
gelüş	24b.5	şazılık	74b.3	yine	131b.11
gördüğünde	24b.13	vérse	75b.5	günli	133b.8
dilüş	26a.5	yigit!	76b.2	şılıbrın	134a.4
ala	26a.12	yigit!	76b.2	yigit	135b.3
şatun	27b.6	şal	77b.4	yigit	135b.4
altun	28a.11	taş	78a.6	yigit	135b.5
aldı	29b.2	altun	84b.1	burması	137b.1
dèyü	30a.5	şatar	89a.8	içüş	138a.2
tazuma	30a.6	anuş	90a.1	kāfirler	138b.8
şara	31b.11	anuş	90a.2	bir	140a.6
başsa	32b.8	ağlatmağıl	90a.3	yağı	140b.4
oturdı	34b.5	şolamac	90a.6	yağı	140b.4
Pasınış	37a.11	şıkamaz	90a.7	yağı	140b.5
şatı	38a.10	görlü	91b.6	yağı	140b.6
el	39b.12	a ş m a d u ş mi?	92b.8	püki	141a.4
babam	40b.13	evi	92b.8	taşlı	141b.2
semüz	44b.10	dediler	92b.12	gendü	142a.7

begün	44b.13	dediler	94a.8	dönderdi	143a.8
olmaya	45a.12	görklü	95a.8	Bayındır	143a.10
ne	46b.5	dediler	95b.12	egni	144b.13
yırtdı	47b.8	olırısam	96a.1	depdi	145a.3
şiven	47b.10	dıp	96a.10	altı	145b.6
çuğa	48b.4	dediler	96b.2	kāfirleri	146a.3
tartdı	49a.5	yigit	98a.9	bırağup	146a.3
oğlı	49a.9	ebçin	98b.4	yigit	146a.12
iqlim	49a.12	yalıñuzca	99a.9	ķaytabanda	148b.2
dirisi	49a.12	evi	100b.10	oķ	148b.5
bulsam	52a.5	şıgmayan	101b.9	Aruz	150a.12
ne	53a.9	demrensüz	102a.4	ağayıldı	151b.3
şovuk	53a.13	dom	104a.9	ban	151b.9
kara	53b.7	şofrası	104b.1	çeri	152b.6
geçdüğünde	54a.7	ķapu	104b.7	ne	153b.7
ağ	56b.3	Dönebilmez	104b.11	görklü	153b.5
şofrası	57a.2	dedi	105a.4	dağı	153b.3

İki ve daha fazla kelimenin atlanmış olduğu örnekler ise şöyledir:

Yer	Örnek
3b.13	ķopsa tırkeşinde tıridür, Devletsüz oğul
6a.8	bu ucından
7b.5	ķalın Oğuzun gelini kıızı bezenen çağda
10b.13	bu oğlana
12a.7	aşa, aķan tırı şulardan ķaber
19a.11	ķanı dedüğüm yeg erenler, dünyā menüm deyenler?
19a.13	gelimli gediimli dünyā, şoñ uci ölümlü dünyā
31a.6	ağır ķazineji, bol aķķarı getürmişüz; bizümdür
31b.10	ķādir veren
34b.11, 79a.1, 102b.4, 147b.2, 153b.8	anlar dağı bu dünyāya geldi geçdi, Kervān gibi ķondi göçdi, Anları dağı
35b.5	ķara Göne
39b.3	ünüm aņla

46b.4	gêydi, evine
49b.10	Ƙara Göne oğlı Budağı Şorar olsam Őađ mı argiŐ?
50a.2	Ƙalın Oğuz içinde Ulaş oğlı Őalur Kazanı Şorar olsan Őađdur Bamsı.
57a.9	atmıŐsız, otacuğın
59b.11	gelenile gêdenden Őorduđ mı Ƙız?
59b.13	Ƙarmalanup dœrt yanuma bađduđum çok
59b.13	Ƙara gözden acı yaŐ dœkdüđüm çok.
66b.4	men tırayım
66b.4	boynı uzun
66b.12	ala gözli
66b.13	Őası dınlũ
67a.1	gũni geldi
68a.5	tonlu, azđun
70a.5	gœysi gözeli Ƙaba tađa ava ıđduđ
71b.2	bir dağı ŐoylamıŐ
72a.8	başına Ƙazā
75b.11	iki ređat
76a.8	polat uz
76a.13	mađa vêrgil yigit
77b.13	ađ alınların yere Ƙodılar
79a.2	anlar dağı bu dũnyāya geldi gêçdi, kervān gibi Ƙondı gœçdi, anları dağı
81b.4	polat uz
87a.13	Ƙađlı Ƙoca eydür: Nêce olur?
90a.12	ya varam
91b.9	Ƙızımı vêreyim
98a.9	noldı Őađa
98a.12	ne yatarsın? Ƙalkđıl yigit!
100a.12	Ƙızıl deve
101b.8	selvi boylum
102b.4	anlar dağı bu dũnyāya geldi gêçdi, kervān gibi Ƙondı gœçdi, anları dağı
103a.3	Bayındır Hānuđ
103b.9	ağzından burnından
104b.10	Őuyından at

107b.9	-ğucum kısrağın yüklü kodum; ayğır mıdır, kısrağ mıdır, anı bilsem. Ağ
112b.9	çalup baş
117b.8	depen alpuñuz kim
119a.12	gêçer olsañ
121b.1	yelisi qara qazılığ atun buñun bindün
121b.4	ala gözlü
121b.10	ala gözlü yigitlerüm yanuma şaldum.
122b.13	yelisi qara qazılığ atum buñun bindüm
136b.5	qalarda qoparda yerüm gün ortaç
136b.10	ağayılıñ güdende çobanuñam, qulağunda şuşayan nâyibüñem
140b.10	yitür meni
140b.11	Oğuz erenleri tururiken seni ögmegüm yoq
142a.7	Oğuz erenleri tururiken
142b.3	gendü köküm
142b.4	Oğuz erenleri tururiken seni ögmegüm yoq.
145a.13	bağladı turdı
146a.12	yigit, ne yigitsin
147b.2	anlar dañı bu dünyāya geldi geçdi, kervān gibi qondı göçdi, anları dañı
148b.3	ağayıldı ağca koyunlarum meñritdiler.
153b.8	anlar dañı bu dünyāya geldi geçdi, kervān gibi qondı göçdi, anları dañı

7. Yazım Fazlalıkları

Dresden nüshasında farklı özellik arz eden yazım fazlalıklarını birkaç başlık altında gösterelim.

7.1. Fazladan Yazılmış Şedde

Harekesiz olmasına karşılık Dresden nüshasında şedde kullanılmıştır. Ancak nüshada fazladan yazılmış harfler bulunduğu gibi fazladan yazılmış şeddelere de görülür; tespit edebildiğimiz örnekleri şunlardır:

cebe حبه 11a.4, 34b.9, 78b.12, 128b.4	cebesi حبه سي 121b.6	ol اول 3a.3
---------------------------------------	----------------------	-------------

7.2. Tek Harflik Yazım Fazlalıkları

Dresden nüshasında tek harflik yazım fazlalığı bulunan kelimelerin listesi aşağıdadır. Listede kelimenin metindeki yazılışında fazlalık olan harf, koyu punto ile belirtilmiştir:

elif'in fazladan yazıldığı örnekler		
'alem عالم 117b.12, 136a.11 ⁹	(hamle) kıldı قالدي 81b.5	uralum اورهالم 52b.12
qavma قاومه 51a.3 ¹⁰	çulı چوالی 55b.7	
be'nin fazladan yazıldığı örnekler		
buğurki بغير کبی 54b.7	şaç صباچ 23b.8	yırtuqlu يرتجبلو 21a.2
te'nin fazladan yazıldığı örnekler		
ağır رت 79a.3	gelini تکلنی 12b.8	gedükde کتدکده 4b.2
életdiler ایتلدلر 49a.3	yæg یکت 51b.10	
dal'ın fazladan yazıldığı örnekler		
anı اندی 15b.6	qaluş قالدک 90b.2	sürü وردی 40a.2 ¹¹
taqlara طاغلرده 12b.8		
ha'nın fazladan yazıldığı örnekler		
qorqusından قورقو حسندن 30b.4		
re'nin fazladan yazıldığı örnekler		
çapdı چارپدی 129b.2	güvleyüp گورلیب 61b.1	qolça قورلجه 92b.3
gördüm گوردم 50a.8	ala الار (şabāh) 7b.7, 12b.10, 56b.12; (taqla) 74b.12, 145b.13	
kef'in fazladan yazıldığı örnekler		
Beyrek بیرک 53b.13	yeğüz یکو کز 65a.2	
lam'ın fazladan yazıldığı örnekler		
bēşikde بیشلکده 136b.3	otağı اوتاغلی 72a.1	
mim'in fazladan yazıldığı örnek		
atları اتلرمی 53b.10		
nun'un fazladan yazıldığı örnekler		
altı التنی 133b.6	boyuma بوینمه 64a.5	gēçdi گنچدی 71b.6
başı باشنی 65b.3	depidinçe دپدننجه 6a.6	qımıyla قنیلنه 29b.11
boy بونی 34b.9	degirmenden دکرمنددن 6b.8	ordusu اوردو نی 122b.4
ham نام 127b.8	gögüsde گوسنده 66b.6	ala الان (şabāh) 54b.5, 57a.7, 60a.6, 104a.12, 136a.5

9 Bu örnekler, yazımın Türkçeleştirilmesi olarak değerlendirilebilir.

10 Bu örnek, yazımın Türkçeleştirilmesi olarak değerlendirilebilir.

11 Bu kelimedede ayrıca *şedde* de yazılmamıştır.

vav'ın fazladan yazıldığı örnekler		
aldurub اولدروب 146b.1	aldurdi اولدوردي 81b.12	şayladı صويلادي 65a.8
girdi كوردي 87b.12	Qarçaruñ قورچاراڭ 45a.2	başmı باشومي 129a.8
Aruzuz اوروز 33a.2, 63b.9, 150b.7	Argunum اورغونم 105b.10	daşar دوشر 74b.3
he'nin fazladan yazıldığı örnekler		
yol يوله 104b.1	Dervendde دروندهده 48b.11	Dervendindeki كي دروندهنده كي 32a.2
ye'nin fazladan yazıldığı örnekler		
ëvermiş ايوهريمش 42a.10	şoy صويي 102b.3	yeñ يكي 124b.12
güvenssem كونسيم 36a.7	kesem كسيم 90a.12	yatdı ياتيدي 138b.2

7.3. Fazladan Yazılmış Ekler

Dresden nüshasında ayğır yazılması gereken kelime dokuz yerde -iki farklı yazımla- ayğır*dan* okunacak şekilde yazılmıştır:

أیغردن	7a.5, 9a.12.
ایغردن	9a.5, 13b.6, 102a.11, 69b.5, 132a.6, 137b.3, 149a.7.

7.4. Fazladan Yazılmış Kelimeler, Cümleler

Dresden nüshasında göz takılması, satır değişikliği vb. sebeplerle yer yer fazladan yazılmış kelimeler, cümleler görülür. Tespit edebildiğimiz fazladan yazılmış olan kelimeler ve cümleler şunlardır:

Fazladan Yazılmış Kelime, Cümle -Yer	Fazladan Yazılmış Kelime, Cümle -Yer
bellü 21a.9, 21b.3, 22a.9, 25b.11, 27b.7, 29b.3, 30b.12, 31a.6, 76a.7	Aruñ olsa kulağın dileridi, avda bellü olsun dëyü, ammâ semüz olsa boğazlarıdı. 121a.1-2
eydür 22a.4	dünin 121b.11
bëli 29a.5	at 122b.2
çıqardılar 62b.5	avlayuban 124b.8
bedevî 70a.5	varısa 126a.3, 126a.4
düşmen tatar oğlu elümüze 73a.3	azsañ 136a.11
yigit 76b.3	su dibinde 141b.3
bir 92b.13	oğlı 146a.10
gëtdiler 106a.11	elli 151b.11
ıcuqları ¹² 118b.6	üzerine 138b.9

12 Bu örnekte *karıcuqları* kelimesinin sadece *ıcuqları* kısmı tekrar yazılmıştır.

8. Birbiri Yerine Yazılmış Kelimeler

Dresden nüshasında bazı kelimelerin yanlışlıkla birbiri yerine yazılmış olduğu görülür: *kalın* yerine *kanlu*, *kanlu* yerine *kalın*, *kanın* yerine *kamın*, *kurt* yerine *Qorkut* vb. Özellikle bu sayılan örneklerin içinde benzer seslerin geçmesi, dikkat çekiyor; konuyla ilgili örnekler şunlardır:

Doğru Yazım	Metindeki Yazım	Yer	Doğru Yazım	Metindeki Yazım	Yer
ap (alaca) اب	قان kan	124a.9	Қалın قالن	قانلو kanlu	13b.7
arqıç ارقیح	اورتاج ortac	142a.9	Қалın قالن	قانلو kanlu	120b.9
büre بوره	دوه deve	44b.11	Қалın قالن	قانلو kanlu	130b.10
çapar چپار	دونن dünin	121b.4	Қанлу қанлу	қалн қалн	17a.3
dilüp دلوب	دونن dünin	95a.8	Қанлу қанлу	қалн қалн	17a.11
elinden الندن	ایچنده içinde	64b.5	Қанлу қанлу	қалн қалн	69b.6
hem هم	بنم benüm	52b.5	қара قره	اله ala	14b.1
iken ایکن	گیبی gibi	15b.8	қара قره	اله ala	98a.6
kāfir کافر	اغوز Oğuz	64b.5	қورت قورت	قورقوت Qorkut	13a.12
qala قلا	قالابه qalaba	34b.8	اول اول	بر bir	46a.2
qarşu قرشو	اله ala	105a.12	طالی طالی	دیللو dillü	68a.10
taşı طالی	دیللو dillü	105b.3	اورن اورن	اوزون uzun	15b.5

9. İki ve Daha Fazla Yazım Yanlışı Bulunan Kelimeler

Dresden nüshasında içerisinde iki ve daha fazla yazım yanlışlığı yapılmış veya farklı okunabilecek şekilde yazılmış olan (* yıldızla belirtilmiş) örnekler vardır. Bu örnekler genel anlamda bağlamdan hareketle ve metnin başka yerlerine göre okunmuştur:

Yer-Kelime	Metindeki Yazım	Doğru Yazım	Yer-Kelime	Metindeki Yazım	Doğru Yazım
3b.13 sirri-dür*	سیری دد	ری در	68b.9 oğladılar	اغلادیلار	او لمدیلر
4b.6 sızılar*	صزیلر	صزیلر	71b.8 at*	اتاس	ات
15b.7 vër	ور	ویر	72b.3 öñine*	النه	اوکنه
19a.13 kime	یم	کمه	72b.12 kapulu*	قاتلو	قاپولو
20b.3 Aruz*	اوروز	اروز	74b.2 esen*	استر	ان

20b.6 Oruz	اوروز	اوروز	76b.4 kazağüç*	قره کوز	قره کوچ
22a.8 yigidilen	يگيدلر	يگيدلن	85b.12 kefenüm	کفنم	کنفم
32a.6 Kıpçak	قپچاق	قپچاق	95a.1 fırlar*	قزلر	فرلر
32b.5 imrenesi	ايمرنجسي	امرنجسی	95a.11 géceldün*	چيدك	کيچلدک
34b.11 kani*	قنر	قني	105b.4 şancasum	صنچتوم	صنچاوم
34b.12 gëdimlü	کيد يلم	کيدملو	106a.5 segirdüginde*	کسر کونده	کردکنده
34b.12 gelimlü	کليمو	کليملو	106a.6 sürçmese	سرچمنه	رچمسه
38a.1 gëyimümilen	کونملر	کيمملن	106a.11 çevre*	چوره	چوره
40a.3 kova kova	قواق	قواقوا	106a.13 taşra*	طاشره	طاشره
41b.11 yüzüme	يوزيمه	يوزمه	110a.5 binmişleridi*	بئمشلردى	بنمشلردى
42b.2 tırmağ	طورمخ	طورمخ	108a.1 ağayıluğ*	ايللو	اغيلک
47a.4 Bîcân*	بيجان	بيجان	110a.9 depdiler	دپدیلر	دپدیلر
48a.3 alnum*	النوم	النوم	118b.2 başlarına*	باشلرنه	باشلرنه
49b.10 Tundarı	تونداز	توندارى	118b.2 öleler*	اوله لر	اوله لر
52a.2 sögüpdürdün	سوکيدوروس	وکيدوردک	120a.1 vërevüz*	ويرر	ويرهوز
53b.6 çalma	چالمه	چالمه	120a.9 aygırın*	ايغرين	ايغرين
59b.8 şarmalanup	قارمانب	قارمانب	126b.13 Dozan*	دودان	دوزان
64a.13 cüldi	چولدي	چولدي	136a.11 hānuñuz	خانلر	خانکوز
65b.10-11 üzengüli	اوزنگولي	اوزنگولي	136b.9 kayabanuğ*	قيتبانك	قيتبانک
66b.5 segirdeyim*	سگرديم	سگرديم	138b.12 oyandı*	اوياندي	اوياندي
68b.6 yerlere*	يرلره	يرلره	143b.2 qorharıdum	قورخودم	قور ريدم
			144a.8 diri*	در	درى

Sonuç

* Yukarıda sunduğumuz örneklerin sayısı 1170’i buluyor. Bu yanlışlar, Dresden nüshasının okunma sorunlarını göstermekle beraber yazmalarda ne tür okunma sorunlarının olabileceğini gösterir. Bu nedenle örnekler, başka yazma eserlerin okunma sorunları için de bir anahtar olarak kullanılabilir.

* Yukarıdaki yanlışların bir kısmı yazımla değil ezberle ilgili olmalıdır. Bu görüş özellikle birbiri yerine yazılmış kelimeler ile metinde atlanmış kelimeler ve kısımlara dayandırılabilir. Ayrıca söz konusu atlamalar metnin yazıcı(lar) tarafından yeniden düzenlenmiş olabileceğini de düşündürüyor.

* Yukarıda sunduğumuz yanlışların çeşitliliği ve sıklığı, sözlü edebiyat ürünlerine ait yazmaların okunma sorunlarının telif eserlere göre çok daha fazla olabileceğini gösteriyor. Bu durum herhâlde bazen *yazıcı* bazen *anlatıcı-yazıcı* diyebileceğimiz kişilerin sözlü metinleri çoğaltmış olması ile açıklanabilir. Yani bu tür metinlerde hem *yazıcılara* ait yanlışların hem de *anlatıcı-yazıcılara* ait yanlışların bir arada olduğu düşünülebilir. Yanlışların sıklığı *anlatıcı-yazıcıların* yazı yazma konusundaki ustalıkları ile de ilgili olabilir.

* Dede Korkut metnindeki bazı yazım yanlışlarının çözümü için yazıcıların yanı sıra anlatıcıların da bu metinleri değiştirmiş olabileceğini düşünmek ve dikkate almak yararlı olacaktır. Bu durum sözlü gelenekten gelen diğer yazma eserler için de söz konusudur.

Kaynaklar

Drs.: Dede Korkut Dresden nüshası.

ERGİN, Muharrem (1971), Dede Korkut Kitabı, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.

ERGİN, Muharrem (1989), Dede Korkut Kitabı I (Giriş-Metin-Faksimile), Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları: 169.

ERGİN, Muharrem (1991), Dede Korkut Kitabı II (İndeks-Gramer), Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları: 219.

GÖKYAY, Orhan Şaik (1973), Dedem Korkudun Kitabı, İstanbul, Millî Eğitim Basımevi.

KÖKSAL, M. Fatih (2012), Eski Türk Edebiyatında Tenkit ve Teori, İstanbul, Kesit Yayınları.

ÖZÇELİK, Sadettin (2005), Dede Korkut Araştırmalar, Notlar/ Dizin/ Metin, Ankara, Gazi Kitabevi.

ÖZÇELİK, Sadettin (2006), *Dede Korkut Üzerine Yeni Notlar*, Ankara, Gazi Kitabevi.

Tarama Sözlüğü (1977), Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.

TULUM, Mertol (1983), “Filolojik Çalışma ve Eski Metinlerin Neşri Üzerine Görüş ve Tenkitler”, Türk Dünyası Araştırmaları, S 27, s.1-8.

TULUM, Mertol (2000), Tarihî Metin Çalışmalarında Usul Menâkıbu’l-Kudsiyye Üzerinde Bir Deneme, İstanbul, Deniz Kitabevi.

ÜNVER, İsmail (1993), “Çevri Yazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, Türkoloji Dergisi, C XI, S 1, s. 51-89.

ÜNVER, İsmail (2008), “Arap Harfli Metinlerin Çevrisinde Karşılaşılan Yanlışlar”, Turkish Studies, Volume 3/6, s. 47-58.